

Nalatenschap van wereldniveau

Een jonge Haagse galerie beheert het werk van Willem Hussem

Welke rol kan een galerie spelen in de nalatenschap van een kunstenaar? *KM* vroeg het Jaring Dürst Britt, oprichter van de jonge galerie Dürst Britt & Mayhew in Den Haag. Dit najaar heeft Galerie Nouvelles Images het beheer van de nalatenschap van beeldend kunstenaar en dichter Willem Hussem (1900-1974) aan hen overgedragen. Edith Rijnja

1

Toenmalig directeur van Galerie Nouvelles Images in Den Haag, Erik Bos (1955-2016), beschrijft in de uitgave *Brief aan Hussem*¹ hoe hij het werk van beeldend kunstenaar Willem Hussem in zijn atelier aan de Mijttensstraat 46 in Den Haag aantrof. 'Met honderden strak in het gelid; om en om tegen elkaar aan gestapeld om er voor te zorgen dat de schilderijen elkaar niet met de kwetsbare, geschilderde voorkanten raken.' Hij noteert: 'Vrijwel alle ingelijste werken hebben ondanks het lange staan daardoor geen schade opgelopen. Zijn vrouw Anna en later zijn zoon Frank hebben zijn werk zorgvuldig beheerd.'

Toen Anna Hussem in 1994 naar een zorgcentrum ging, is het atelier aan de Mijttensstraat door Erik Bos en Hussem's zoon Frank ontruimd. Bos beschrijft in deze publicatie hoe in dit jaar het goede werk is opgeslagen en het oninteressante werk op één grote hoop voor de deur is neergelegd en later door de stadsreiniging is opgehaald om vernietigd te worden. Het 'goede' werk werd op meerdere plaatsen opgeslagen en regelmatig door Nouvelles

Images geëxposeerd of elders in het land museumaal getoond.

Een selectie van zijn werk als in 1994 had al eerder plaatsgevonden. Dürst Britt: 'Meteen na zijn overlijden werd de 'Commissie Hussem' gevormd met daarin grote namen als Wim Beeren en Peter Struycken. Met toestemming van de weduwe Hussem doorliepen zij het atelier en bekeken welke werken goed en niet goed waren. De goed bevonden werken kregen een rode stempel op het houten frame.' In 1978, vier jaar na zijn dood, is al het werk dat nog in het atelier of bij Nouvelles Images stond zorgvuldig stuk voor stuk gefotografeerd en gedocumenteerd door Paul Andriessie (van de gelijknamige galerie in Amsterdam) die er destijds werkte. Dürst Britt toont een aantal multomappen met kleine zwart-witfoto's met schetsmatige tekeningetjes onder de foto en technische gegevens. De eerste getekende overeenkomst tussen Nouvelles Images en de erven dateert uit 1978. Met de overdracht van de nalatenschap heeft de galerie acht documentatiemappen uit verschillende tijden

meegegeven. Hussem's werk is goed gedocumenteerd en de erven bezitten een kaartenbak met documentatie in de vorm van miniatuurtekeningen die Anna Hussem van al zijn schilderijen maakte, voorzien van technische gegevens. Een *catalogue raisonné* bestaat er echter niet van zijn oeuvre.

Willem Hussem

Jaring Dürst Britt spreekt met verve over Willem Hussem, een kunstenaar die hij al bewondert sinds hij als student kunstgeschiedenis met zijn werk kennismaakte bij Galerie Nouvelles Images.

Hussem woonde en werkte zo'n achttien jaar in Frankrijk – van 1918 tot 1936 – waar hij Mondriaan en Picasso had leren kennen. Eenmaal terug in Nederland vestigde hij zich definitief in de Haagse schilderswijk. Aanvankelijk schilderde hij figuratief. Later kreeg hij belangstelling voor oosterse filosofie en zenboeddhisme. Vlak na de oorlog begon hij te experimenteren met kalligrafie. Zijn latere werk wordt sterk bepaald door die

intuïtief gezette penseelstreken. De kunstenaar was lid van verschillende kunstbewegingen waaronder de Haagse groep van radicaal-modernen – ‘Vrij Beelden’ – met de schilders Piet Ouborg en Jaap Nanninga, Verve, Fugare en de Posthoorngroep. Deze laatste bestond uit een groep kunstenaars uit Den Haag die het eet- en drinketablisement Bodega De Posthoorn frequenteerden en gezamenlijk exposeerden.

Overdracht nalatenschap

Partner van Dürst Britt, Alexander Mayhew, wilde al bij leven van Erik Bos graag iets met Hussem doen. ‘Maar ja, hij zat bij Nouvelles Images. Na het overlijden van Bos werd Marie Jeanne de Rooij directeur, wij kenden haar goed. Ze wilde graag praten over onze veelvuldige deelname aan internationale kunstbeurzen. En het idee werd geboren om samen aan de beurs in Keulen of Milaan deel te nemen (waar het mogelijk is dat twee galeries één stand delen): zij met Hussem en wij met de jonge Amerikaanse schilder Joseph Montgomery. Vier maanden later maakte Nouvelles Images bekend haar deuren te gaan sluiten. Dat was voor ons het moment om te gaan praten. Zij wilden weten hoe serieus onze belangstelling was voor Hussem. En zo werd hij ‘uitgehuwelijkt’ aan ons en brachten zij ons in contact met de erven, de twee kleindochters van de schilder. Eind augustus van dit jaar spraken we elkaar voor het eerst. Op 13 september vertrokken wij met toestemming van de erven met een gouache van Hussem naar de beurs *Art on Paper*. En begin oktober kwamen we overeen dat wij het beheer van de nalatenschap zouden overnemen.’

Beheer

De nalatenschap bestaat uit ruim tweehonderd schilderijen, een veertigtal beelden en ettelijke honderden werken op papier. Nouvelles Images had nog twintig schilderijen, tien sculpturen en zo’n veertig werken op papier in stock. Bij Hussems zoon Frank bevinden zich ook kunstwerken die nog door de galerie in kaart gebracht moeten worden. Het werk dat bij de kleindochters hangt is privébezit. Het grootste deel van de collectie staat in opslag bij de erven. Dürst Britt: ‘De klimatologische omstandigheden lijken in orde. In de toekomst zal er zeker opnieuw een inventarisatie plaatsvinden met conditierapporten, maar bovenal willen we alle werken opnieuw fotograferen.’ Het archief van de schilder is naar de RKD (red:

zie ook het artikel over kunstenaarsarchieven in deze *kM*) gegaan. Het betreft facturen, kattenbelletjes, kaarten van klanten, notulen van vergaderingen – bijvoorbeeld over de catalogus die Han Steenbrugge heeft gemaakt of van de bijeenkomsten van de Commissie Hussem. Kopieën hiervan zijn in bezit van Dürst Britt & Mayhew. Ten tijde van het interview zijn al veel zaken over de overdracht besproken zoals transport, een nieuwe publicatie en percentage bij verkoop. Restauratiekosten zijn bijvoorbeeld voor de erven. Zij werken met een vaste restaurator. Artistiek-inhoudelijke beslissingen zijn aan de galerie. ‘Wel zal over en weer steeds terugkoppeling plaatsvinden. Momenteel is nog niets contractueel vastgelegd. Daar wordt aan gewerkt. De afspraken die je maakt zijn ook niet in beton gegoten. Als zij iets heel serieus willen of wij, dan moeten we dit overleggen.’

Strategisch oog

Dat de erven het werk bij een galerie onderbrengen, is omdat het niet hun expertise is en omdat zij willen dat het werk getoond blijft worden. De jonge galerie heeft grootse plannen. ‘Hussem zit weliswaar in zowat elke museumcollectie in Nederland, maar zijn laatste grote tentoonstelling dateert al van zeven jaar geleden. De monografie door Han Steenbrugge, de tegenwoordige directeur-conservator van Museum Belvédère in Friesland, is uit 1996. Over twee jaar is het 120 jaar geleden dat de kunstenaar werd geboren en 60 jaar geleden dat hij Nederland vertegenwoordigde op de Biënnale van Venetië. Zou het niet fantastisch zijn als zijn werk dan getoond zou kunnen worden in een vooraanstaand museum? Het Gemeentemuseum Den Haag ligt voor de hand, maar andere musea zouden evengoed in aanmerking kunnen komen. Een nieuwe publicatie over Hussem staat eveneens op het wensenlijstje, maar wel gekoppeld aan een grote tentoonstelling.’

De grootste wens van Dürst Britt is om Hussem te zijner tijd te tonen op een vooraanstaande plek in het buitenland. Namen als Tate Modern komen voorbij. Dat is voor de erven ook heel interessant. Dat de galerie serieus is met de nalatenschap blijkt wel uit het recent op een veiling teruggekochte schilderij ‘Compositie XII’ uit 1960, een periode dat hij werkte met een gedempt kleurschema maar qua toetsen al in de richting gaat van zijn meest kenmerkende, kleurrijke werk. Het schilderij pronkt in de

voorzaal van de huidige tentoonstelling en is een opstapje naar een solo in 2019. Het kleurgebruik in een ander geëxposeerd schilderij van Hussem blijkt prachtig samen te gaan met een van de schilderijen van de jonge Amerikaanse kunstenaar Joseph Montgomery die tegelijkertijd bij Dürst Britt & Mayhew te zien is.

Best bewaarde geheim

‘Wij willen Hussems werk bestendigen. Dat betekent dat we hem niet alleen nationaal willen brengen, maar vooral internationaal. In onze ogen is hij een van de best bewaarde geheimen van Nederland. Doordat wij tevens een kunstenaar als Jacqueline de Jong (1939) vertegenwoordigen, beschikken wij bovendien over een netwerk onder curatoren en verzamelaars die zich met een oudere generatie kunstenaars bezighouden. Veel van onze verzamelaars van actuele kunst zijn verrast door de frisheid van Hussems werk en de jonge kunstenaars die wij vertegenwoordigen bewonderen hem zeer. Voor ons als jonge galerie is het interessant om de nalatenschap van een kunstenaar als Hussem te mogen beheren, omdat tegenwoordig binnen het hedendaagse kunstdiscours niet meer alleen naar pas afgestudeerde kunstenaars wordt gekeken. Door een kunstenaar als Hussem binnen een hedendaagse context te tonen, zie je dat zijn werk niet aan kracht heeft ingeboet en dat hij zich met dezelfde vraagstukken bezighield als de huidige generatie.’

Op de vraag of hij meer nalatenschappen wil beheren, antwoordt Dürst Britt: ‘Twee gevestigde kunstenaars waarvan bij één ook het nalatenschapsbeheer is voorlopig genoeg. Daar heb ik de komende jaren mijn handen vol aan.’

Edith Rijnja is kunsthistoricus, freelance publicist, curator en organisator van internationale culturele projecten.

Website

www.durstbrittmayhew.com

Noot

1 Bos, Erik. *Hussem, brief aan*. Uitgever: Galerie Nouvelles Images, Den Haag, 2005.

1 Werk van Willem Hussem (voorraimte) en Joseph Montgomery t/m 23/12/2018 bij Dürst Britt & Mayhew.